

รูปเขียนและหน่วยเสียงของคำไทยในภาษาเขมร

เมื่อพิจารณาคำไทย-เขมร โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ ดังได้ศึกษามาแล้ว ในบทที่ 3 จะพบคำไทยที่ปรากฏในภาษาเขมรทั้งสิ้น 543 คำ บางคำมีรูปเขียนตรงกับคำไทยในภาษาไทย บางคำมีเสียงตรงกับเสียงของคำไทยในภาษาไทย และบางคำมีทั้งรูปเขียนและเสียงตรงกับคำไทยในภาษาไทย คำทั้ง 3 ประเภทนี้จะบอกวิธีการรับคำไทยไปใช้ในภาษาเขมรได้ว่า เขมรรับคำไทยจากรูปเขียนหรือจากเสียง หรือจากทั้งรูปและเสียง นอกจากนี้ยังมีคำบางคำที่มีรูปเขียนและเสียงแตกต่างจากคำไทยในภาษาไทยด้วย คำประเภทนี้ก็เป็นคำที่เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงทั้งรูปเขียนและเสียง เพื่อให้สอดคล้องกับอักษรวิหีและการออกเสียงของเขมร

การที่คำไทยบางคำซึ่งปรากฏในภาษาเขมรมีรูปตรงกับรูปคำไทยในภาษาไทยนั้นก็เพราะระบบการเขียนในภาษาทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากอักษรอินเดียได้เหมือนกัน¹ ตัวอักษรตัวหนึ่งในภาษาหนึ่งจะถ่ายเป็นตัวอักษรในอีกภาษาหนึ่งได้ใกล้เคียงกัน ในการศึกษาเรื่องรูปเขียนจึงต้องศึกษาระบบการเขียนควบคู่ไปด้วย

จากตารางเทียบการถ่ายตัวอักษรของภาษาไทย และภาษาเขมรในบทที่ 2 จะพบตัวพยัญชนะและสระของภาษาไทยและภาษาเขมรที่ถ่ายตัวอักษรตรงกันได้ตัวต่อตัว คำไทยที่เขมรยืมไปคำใดประกอบด้วยตัวพยัญชนะและสระที่ไทยและเขมรถ่ายอักษรตรงกันตัวต่อตัว จะเรียกคำไทยคำนั้นว่ารูปตรง เช่น

---

¹Karnachana Nacaskul, "A Study of Cognate Words in Thai and Cambodian." (unpublished Master's Thesis, University of London, 1962).
p.9

ภาษาไทย	ภาษาเขมร
แคม	แคม
แสง	แสง
สามสิบ	สามสิบ
ปากกา	ปากกา

คำไทยบางคำมีรูปวรรณยุกต์กำกับ เมื่อเขมรรับคำไทยคำนั้นไปใช้ รูปวรรณยุกต์จะไม่ปรากฏในภาษาเขมร เพราะเขมรไม่มีรูปวรรณยุกต์และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ใช้ คำไทยที่มีลักษณะดังกล่าวนี้จะเรียกว่า รูปตรง ควย เช่น

ภาษาไทย	ภาษาเขมร
แก้ว	แกว
บายเปียง	บายเปียง

ในภาษาไทยพยัญชนะทุกตัวมีเสียงสระ /๐:/ กำกับอยู่ เช่น ม /m๐:/
 ข /kh๐:/ เป็นต้น ในระบบการเขียนของไทยแต่เดิมนั้น พยัญชนะตัวเดียวก็สามารถเขียนแทนคำหนึ่งคำได้ โดยมีเสียงสระ /๐:/ นี้กำกับอยู่ เช่น ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงใช้ "พ, ท, ต" ปัจจุบันอักษรวิธีกำหนดให้ใช้ตัว อ แทนเสียงสระ /๐:/ คำเหล่านี้จึงต้องเขียนว่า "พอ, ทอ, ตอ" ตามลำดับ แต่ก็ยังคงมีคำอยู่ 2 คำ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2493 ใ้ฉบับที่แก้ไขเป็นคำที่มีเสียงสระ /๐:/ แต่ไม่มีตัว อ แทนเสียงสระนั้น ได้แก่ คำว่า "บ" และ "ถ" จากหลักฐานดังกล่าวนี้อาจจะกล่าวได้ว่า ในระบบการเขียนของไทยนั้น เสียงสระ /๐:/ แต่เดิมไม่ต้องมีรูปตัวอักษรแสดง แต่เป็นเสียงสระที่ซ่อนอยู่ในรูปตัวพยัญชนะ (inherent vowel) ต่อมาภายหลังจึงกำหนดให้ตัว อ แทนเสียง /๐:/ ในระบบการเขียนของเขมร เสียงสระที่ซ่อนอยู่ในรูปตัวพยัญชนะ (inherent vowel) คือ เสียงสระ /๐:/ และ /๐:/ และเขมรไม่ต้องใช้ตัว อ หรือตัวอักษรอื่นใดแทนเสียงสระนี้ทั้งในสมัยโบราณและในสมัยปัจจุบัน ในการเทียบคำไทย-เขมร ได้พบว่าคำที่ในภาษาไทย

เป็นเสียงสระ /oː/ และมีตัวอักษร อ เป็นตัวแทนเสียงนั้น ในภาษาเขมรไม่ต้องมีตัวอักษร อ แสดง และออกเสียงสระโดยอาศัยเสียงสระที่ซ่อนอยู่ในรูปตัวพยัญชนะต้นนั้น เป็น /oː/ หรือ /ɔː/ ในวิธานิพนธ์ฉบับนี้จึงถือว่าคำไทยที่มีตัว อ เขียนแทนสระ /oː/ จะตรงกับ คำในภาษาเขมรที่ไม่มีตัวอักษรแทนสระ /oː/ หรือ /ɔː/ เช่น ภาษาไทย หมอ /mɔː/ จะตรงกับคำในภาษาเขมร หมม /mɔː/ เป็นต้น

นอกจากนี้ หน่วยเสียงสระ /ɯː/ ในภาษาไทย ถ้าปรากฏในพยางค์ที่ไม่มีตัวสะกด รูปเขียนจะเขียนด้วยรูปสระ ื มีตัว อ เคียงตามมา เช่น ชื่อ (หนัง) ลือ เป็นต้น แต่ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง สระ ื จะเขียนด้วยรูปสระ ื โดยไม่มีตัว อ เช่น ชื (ลาย) ลื เป็นต้น หลักฐานดังกล่าวนี้ แสดงว่า ในระบบการเขียนของไทยนั้น เสียงสระ /ɯː/ แต่เดิมไม่ต้องมีตัว อ เคียง ในการเขียนของเขมร รูปสระ ื ที่ปรากฏในพยางค์ที่ไม่มีตัวสะกด ก็ไม่ต้องมีตัว อ เคียง ทั้งในสมัยโบราณ และปัจจุบัน ในการเทียบคำไทย-เขมร คำที่ในภาษาไทยเขียนด้วยรูปสระ ื มีตัว อ เคียงนั้น จะเทียบตรงกับคำในภาษาเขมรซึ่งเขียนด้วยรูปสระ ื ไม่มี อ เคียง เช่น สระ ื-อ ในคำว่า ืคือ /dɯː/ ภาษาไทยจะตรงกับสระ ื ในคำว่า ืที่ /dɯː/ ภาษาเขมร เป็นต้น

ในทางตรงกันข้าม ถ้ารูปเขียนของคำไทยที่ปรากฏในภาษาเขมรเขียนรูปพยัญชนะหรือสระต่างจากคำไทยในภาษาไทย เช่น พยัญชนะต้นต่างกัน สระต่างกัน พยัญชนะตัวสะกดต่างกัน พยัญชนะกับสระต่างกัน หรือพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะตัวสะกดต่างกัน จะเรียกคำไทยที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ว่า รูปต่าง เช่น

ภาษาไทย	ภาษาเขมร		
ลุ่ม	ลุม	พยัญชนะต้น	ส/ลื ต่างกัน
ทองหยอด	ถงยัด	พยัญชนะต้น	ท/ถ , พย/ยื และ
		พยัญชนะตัวสะกด	ด/ต ต่างกัน

ภาษาไทย	ภาษาเขมร		
ไช้	สู	พยัญชนะต้น สระ	ช/ส และ โ-/ฐ ต่างกัน
แป้ง	แปน	พยัญชนะตัวสะกด	ง/น ต่างกัน
แหวะ	วะ	พยัญชนะต้น สระ	หว/ว และ แ-ะ/ะ ต่างกัน

เมื่อเทียบระบบหน่วยเสียงของภาษาไทยและภาษาเขมรแล้ว จะพบว่า มีหน่วยเสียงพยัญชนะและสระหลายหน่วยมีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายกันมาก หน่วยเสียงเหล่านั้นจึงสามารถจะถ่ายถอดกันได้โดยง่าย เพื่อความสะดวกในการอธิบายต่อไป หน่วยเสียงที่มีลักษณะคล้ายกันเหล่านี้จะเรียกว่า เป็นหน่วยเสียงที่เป็นปฏิภาคกัน

จากตารางเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทยกับภาษาเขมรในบทที่ 2 จะพบว่า มีหน่วยเสียงที่เป็นปฏิภาคกันอยู่ 48 หน่วย คือหน่วยเสียงพยัญชนะ 28 หน่วย หน่วยเสียงสระ 20 หน่วย คำไทยที่เขมรยืมไป ถ้าเป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระที่เป็นปฏิภาคกันทุกหน่วยจะเรียกคำไทยคำนั้นว่า เสียงตรง

ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏในภาษาเขมรจะไม่นำมาพิจารณาในที่นี้ คำไทยในภาษาไทยซึ่งตรงกับคำไทยในภาษาเขมรจึงอาจจะมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์สามัญ หรือวรรณยุกต์อื่นก็ได้ คำไทยที่มีลักษณะดังกล่าวนี้จะเรียกว่า เสียงตรง เช่นกัน

ภาษาไทย	ภาษาเขมร
/ŋá:w/	/ŋa:v/
/yŋ:/	/yo:/
/ya: dam/	/ya: dam/
/phá: dip/	/pha: dip/

ในทางตรงกันข้ามคำไทยที่ปรากฏในภาษาเขมร มีหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระต่างจากคำไทยในภาษาไทย เช่น หน่วยเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน หน่วยเสียงสระต่างกัน หน่วยเสียงพยัญชนะตัวสะกดต่างกัน หน่วยเสียงพยัญชนะและสระต่างกัน หรือหน่วยเสียงพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะตัวสะกดต่างกัน จะเรียกคำไทยที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ว่า เสียงต่าง เช่น

ภาษาไทย	ภาษาเขมร			
/klɔːŋ/	/khɔːŋ/	หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	kl/khl	ต่างกัน
/khɨət/	/khuːɛc/	หน่วยเสียงพยัญชนะตัวสะกด t/c		ต่างกัน
/ma'prɨŋ/	/mɛək prɨŋ/	หน่วยเสียงพยัญชนะตัวสะกด -/k		ต่างกัน และ
		หน่วยเสียงสระ	a/ɛə, i/e	ต่างกัน
/thɔːŋ dɛːŋ/	/tɨəŋ daən/	หน่วยเสียงสระ	ɔː/ɨə	และ
			ɛː/ao	ต่างกัน

จากการศึกษารูปเขียนโดยวิธีการเทียบตัวอักษร และศึกษาหน่วยเสียงแต่ละหน่วยที่ปรากฏในคำยืมภาษาไทยจะพบว่า เขมรรับคำไทยไปใช้ในภาษาโดยมีลักษณะต่าง ๆ กัน 4 ประการ ดังนี้

- ก. รูปเขียนและหน่วยเสียงตรงกัน
- ข. เฉพาะรูปเขียนตรงกัน หน่วยเสียงต่างกัน
- ค. เฉพาะหน่วยเสียงตรงกัน รูปเขียนต่างกัน
- ง. ทั้งรูปเขียนและหน่วยเสียงต่างกัน

คำไทยที่เขมรรับไปใช้เมื่อเทียบกับคำนั้น ๆ ในภาษาไทย จะมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามเกณฑ์ 4 เกณฑ์เหล่านี้ แต่มีคำสองพยางค์บางคำซึ่งมีพยางค์หนึ่งมีลักษณะตามเกณฑ์หนึ่ง ส่วนพยางค์ที่สองมีลักษณะตามเกณฑ์อีกเกณฑ์หนึ่ง คำสองพยางค์แบบนี้จึงต้องแยกพิจารณาทีละพยางค์ คำสองพยางค์ประเภทนี้มีจำนวนคำ 104 คำ จะได้รวมไว้ในรายการคำที่ 5 ในภาคผนวก ค หน้า 361)

4.1 รูปเขียนและหน่วยเสียงตรงกัน

คำไทยหลายคำในภาษาเขมร มีรูปเขียนและการออกเสียงตรงกับรูปเดิมและเสียงเดิมในภาษาไทย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะภาษาทั้งสองมีระบบการเขียนและระบบเสียงใกล้เคียงกันดังได้อธิบายแล้วข้างต้น การที่หน่วยเสียงของคำไทยในภาษาไทยตรงกับหน่วยเสียงของคำไทยในภาษาเขมรทุกหน่วยเสียง ทำให้รูปพยางค์ในภาษาทั้งสองตรงกันด้วย เช่น คำที่เป็นคำพยางค์เดียวหรือคำสองพยางค์ในภาษาไทย ก็จะเป็นคำพยางค์เดียวและคำสองพยางค์ในภาษาเขมร พยางค์แต่ละพยางค์จะมีรูปคำตรงกันด้วย¹ คำไทยที่เขมรยืมไปมีลักษณะดังกล่าวนี้จำนวน 10.3 คำ เช่น

ภาษาไทย		ภาษาเขมร	
หมอ	/mɔ̌ː/	หม	/mɔ̌ː/
เผา	/phəw/	เผา	/phəw/
อ่าง	/ʔaːŋ/	อ่าง	/ʔaːŋ/
เลี้ยง	/liəŋ/	เลี้ยง	/liəŋ/
เขื่อน	/khwə̌n/	เขื่อน	/khwə̌n/
ตัว	/tue/	ตัว	/tuːə/
ผ้าป่า	/phāː pāː/	ผ้าป่า	/phaː paː/
รุ่งเรือง	/rũŋ rwěŋ/	รุ่งเรือง	/rũŋ rwěŋ/
มัวหมอง	/muə mɔ̌ːŋ/	มัวหมอง	/mɔ̌ːə mɔ̌ːŋ/
เรือนหลวง	/rwěn luə̌ŋ/	เรือนหลวง	/rwěn luːə̌ŋ/

(ดูรายการคำที่ 1 ในภาคผนวก ค หน้า 359)

¹ดูการเทียบพยางค์ในบทที่ 2 ข้อ 2.4

4.2 เฉพาะรูปเขียนตรงกัน หน่วยเสียงต่างกัน

มีคำไทยที่เขมรยืมไปกลุ่มหนึ่งซึ่งเขมรเขียนตรงกับรูปเขียนในภาษาไทย แต่การออกเสียงคำไทยเหล่านั้นในภาษาเขมรจะแตกต่างจากการออกเสียงในภาษาไทย เพราะเขมรต้องการรักษารูปเขียนคำไทยในเขมรให้ตรงกับรูปเขียนของคำไทยในภาษาไทยไว้ ส่วนการออกเสียงก็เป็นไปตามอักษรวิธีเขมร เสียงต่าง ๆ ที่เขมรนำมาเปลี่ยนแปลงได้แก่ เสียงพยัญชนะต้น และเสียงสระ ส่วนเสียงพยัญชนะตัวสะกดไม่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลง คำไทยที่เขมรยืมไปมีลักษณะดังกล่าวแล้วนี้ 84 คำ (ดูรายการคำที่ 2 ในภาคผนวก ค หน้า 359)

4.2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน

หน่วยเสียงประเภทนี้ประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว และหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบ

4.2.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวที่เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงได้แก่ หน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด หน่วยเสียงพยัญชนะระเบิดที่เป็นหน่วยเสียงไม่ก้อง หนัก ในภาษาไทย จะเป็นหน่วยเสียงไม่ก้อง เบา ในภาษาเขมร หน่วยเสียงประเภทนี้ มี 4 หน่วยเสียง ดังนี้

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ph/p	พ/ป	พัง /phɔ̃n/	พัง /pɔ̃ŋ/
th/t	ท/ต	แทง /thɛːŋ/	แทง /tɛːŋ/
ch/c	ช/ค	ชัว /chɔ̃əː/	ชัว /cɔ̃əː/
kh/k	ค/ก	คู /khɔ̃əː/	คู /kɔ̃əː/

4.2.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบ

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบที่เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงได้แก่ หน่วยเสียงพยัญชนะระเบิดควบกับหน่วยเสียงพยัญชนะเหลว หรือควบกับหน่วยเสียงพยัญชนะ

กึ่งสระ หน่วยเสียงประเภทนี้มี 5 หน่วยเสียง

ถ้าพยัญชนะต้นควบประกอบด้วยพยัญชนะระเบิดกับพยัญชนะเหลว /r/ พยัญชนะระเบิดในภาษาไทยเป็นพยัญชนะไม่ก้อง หนัก ภาษาเขมรจะจับเป็นพยัญชนะไม่ก้อง เบา เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
phr/pr	พร/พร	พร้อม /phrɔ̃:m/	พฺรอม /prɔ̃:m/
chr/kr	คร/คร	เครื่อง /khrɔ̃ɛŋ/	เคฺรื่อง /krɔ̃ɛŋ/

ถ้าพยัญชนะต้นควบประกอบด้วยพยัญชนะระเบิดกับพยัญชนะเหลว /l/ พยัญชนะระเบิดในภาษาไทยเป็น พยัญชนะไม่ก้อง เบา ภาษาเขมรจะเป็นพยัญชนะไม่ก้อง หนัก เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
pl/phl	ปล/ปล	ปล้ำ /plɔ̃m/	ปฺล้า /phlɔ̃m/
kl/khl	กล/กล	กล้า /kla:/	กฺล้า /khlɔ̃:/

ถ้าพยัญชนะต้นควบในภาษาไทยเป็นพยัญชนะระเบิดควบกับพยัญชนะกึ่งสระ /w/ พยัญชนะระเบิดเป็นพยัญชนะไม่ก้อง หนัก ภาษาเขมรจะเป็นพยัญชนะไม่ก้อง เบา ควบกับพยัญชนะเสียดแทรก /v/

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
khw/kv	คว/คว	ความ /khwa:m/	คววาม /kvi:əm/

4.2.2 หน่วยเสียงสระต่างกัน

คำไทยที่มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว หน้า กลาง หรือหลัง ก็ตาม เมื่อปรากฏในภาษาเขมรจะเปลี่ยนหน่วยเสียงสระเป็นสระเดี่ยวหรือสระผสม แล้วแต่ว่ารูปสระที่ถ่ายไปในภาษาเขมรนั้นแทนเสียงสระใดตามระเบียบอักษรวิธีเขมร หน่วยเสียงสระที่แตกต่างกันมี 10 หน่วยเสียง ดังนี้

4.2.2.1 สระระดับสูง เปลี่ยนเป็นสระระดับกลาง

สระในภาษาไทยเป็นสระระดับสูงไม่ว่าจะเป็นสระหน้า กลาง หรือ หลัง สระในภาษาเขมรจะลดระดับลงมาเป็นสระระดับกลาง ตำแหน่งเดียวกันและเป็นสระสั้นยาวเหมือนกัน เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
i/e	ิ / เิ	กลิน /kɰlin/	กฺลิน /khlen/
u/o:	ู / ุ	ทูป /tɰp/	ทูป /to:p/
ɯ:/ɯ:	ึ / ึ	หมื่น /mɰn/	หมื่น /mɯ:n/

สระในภาษาไทยเป็นสระระดับสูง สระหน้าเสียงยาว สระในภาษาเขมรจะเปลี่ยนตำแหน่งกับสระในภาษาไทยเป็นสระกลาง และจะลดระดับลงมาเป็นสระระดับกลาง เสียงสั้น มีพยัญชนะตัวสะกด เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
i:/ɣj	ึ / ึ	กึ /kɰ:/	กึ /i:ɣj/

4.2.2.2 สระระดับกลาง เปลี่ยนเป็นสระประสม

สระในภาษาไทยเป็นสระหลัง ระดับกลาง ริมฝีปากทอ เสียงยาว /o:/ สระในภาษาเขมรจะเป็นสระประสมขึ้น เสียงยาว ที่เริ่มที่ระดับกลางระดับต่ำ แล้วเปลี่ยนไปตำแหน่งสระหลัง ระดับกลาง /ao/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
o:/ao	โ- / โ-	โกง /koŋ/	โกง /'aon/

4.2.2.3 สระระดับต่ำ เปลี่ยนเป็นสระประสม

สระในภาษาไทยเป็นสระหน้า ระดับต่ำ เสียงยาว /e:/

สระในภาษาเขมรจะเป็นสระประสมขึ้น เสียงยาว ที่เริ่มที่สระกลาง รัศมีต่ำ แล้วเปลี่ยนไปตำแหน่งสระหน้ารัศมีกลาง /ae/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ε:/ae	แ-/แ-	แก้ว /kɛːw/	แกว /kaev/

หรือสระในภาษาไทยเป็นสระกลางรัศมีต่ำ เสียงสั้น /a/ สระในภาษาเขมรเป็นสระประสมขึ้น เสียงสั้น ที่เริ่มที่สระหน้า รัศมีต่ำ แล้วเปลี่ยนไปที่สระกลาง รัศมีกลาง /ɛə/ ถ้าพยัญชนะสะกดที่ตามมาเป็นพยัญชนะที่เกิดที่ริมฝีปาก หรือ เป็นสระประสมขึ้น เสียงสั้นที่เริ่มที่สระหลัง รัศมีต่ำ แล้วเปลี่ยนไปที่สระกลาง รัศมีกลาง /ɔə/ ถ้าพยัญชนะสะกดที่ตามมาเป็นพยัญชนะที่เกิดที่ริมฝีปาก เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
a/ɛə	-/-, -ำ	(ที่)นั่ง /thɪː nɔŋ/	(ที่)นั่ง, นาง /tɕ nɔŋ/
a/ɔə	-ำ/-ำ	คำ /khǎm/	คำ /kɔəm/

ถ้าสระในภาษาไทยเป็นสระรัศมีต่ำ เสียงยาว /aː/ สระในภาษาเขมรจะเป็นสระประสม เสียงยาว เริ่มจากสระหน้ารัศมีสูง แล้วเปลี่ยนไปที่สระกลางรัศมีกลาง /iːə/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
aː/iːə	-ำ/-ำ	ล้าน /lǎːn/	ลาน /liːən/

4.2.2.4 สระรัศมีต่ำเปลี่ยนเป็นสระรัศมีกลาง

สระในภาษาไทยเป็นสระกลางรัศมีต่ำ เสียงสั้น /a/ สระในภาษาเขมรจะเป็นสระหน้า รัศมีกลาง /e/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
a/e	ไ-/ไ-	ไว /way/	ไว /vèy/

4.3 เฉพาะหน่วยเสียงตรงกัน รูปเขียนต่างกัน

มีคำไทยที่เขมรยืมไปกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเขมรออกเสียงตรงกับเสียงในภาษาไทย รูปเขียนของคำไทยคำนั้นในภาษาเขมรจะแตกต่างจากรูปเขียนในภาษาไทย เพราะเขมรคงการรักษาหน่วยเสียงคำไทยในภาษาเขมรให้ตรงกับหน่วยเสียงของคำไทยในภาษาไทย ส่วนรูปเขียนก็เขียนตามอักษรวิธีเขมร รูปเขียนของคำไทยที่เขมรยืมไปเปลี่ยนแปลง ได้แก่ รูปพยัญชนะต้น รูปพยัญชนะตัวสะกด และรูปสระ คำไทยที่เขมรยืมไป มีลักษณะดังกล่าวนี้นี้จำนวน 125 คำ (ดูรายการคำที่ 3 ในภาคผนวก ค หน้า 360)

4.3.1 รูปพยัญชนะต้นต่างกัน

พยัญชนะต้นที่เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงรูปเขียนอาจจะเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวหรือพยัญชนะต้นคู่

4.3.1.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้นของคำยืมในภาษาเขมรซึ่งต่างจากรูปพยัญชนะของคำไทยในภาษาไทยมี 24 รูป ดังนี้

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ข/ฆ	kh/kh	ขุ่น /khǔn/	ขุ่น /khǔn/
ค/ช	kh/kh	คว่ำ /khǔə/	คว่ำ /khu:ə/
ง/ങ	ŋ/ŋ	ง่าว /ŋá:w/	ง่าว /ŋa:v/
จ/ช	c/c	จิป /cǐ:p/	จิป /cǐ:p/
ช/ฉ	ch/ch	(ความ)ชอบ /khwa:m chǐ:p/	(ชวาม)ฉบ /khva:m chǐ:p/
ต/ถ	ch/ch	ตุค /chǔt/	ตุค /chǔt/
ซ/ส	s/s	ซาก /sǎ:k/	ซาก /sa:k/

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ด/ฎ	d/d	ดาน ^๓	ฎาน /da:n/
ด/ต	d/d	ดื้อ ^๓	ตื้อ /dɯi:/
ต/ท	t/t	ตู่ ^๓	ทู่ /tɯi:/
ท/ถ	th/th	ทับ	ถาบ /thap/
ท/ฐ	th/th	(เต็ม)ที่	(ติม)ตี /tem thi:/
น/ณ	n/n	(วัง)นก	(วาง)นุก /raŋ nok/
ผ/ภ	ph/ph	ผืน	ภิ่น /phɯi:n/
พ/ภ	ph/ph	เพื่อน	เกื่อน /phɯen/
พ/ผ	ph/ph	พับ	ผาบ /phap/
ม/ม	m/m	(มัว)เมา	(มัว)เมา /muə maw/
ย/ย	y/y	ยาก	ย้าก /ya:k/
ร/ร	r/r	รับ	ร่าบ /rap/
ล/ล	l/l	ดงตรง	ห่งสูง /loŋ soŋ/
ว/ว	w/v	(น้ำ)ว่า	ฉ่าว่า /nam va:/
ส/ส	s/s	สูม	สูม /sum/
ห/ห	h/h	หุ่ม	หุ่ม /hum/
อ/อ	ʔ/ʔ	แอน	แอน /ʔaen/

4.3.1.2 พยัญชนะต้นคู่

พยัญชนะต้นของคำยืมพวกหนึ่งมีรูปในภาษาไทยเป็นพยัญชนะต้นคู่ ซึ่งแทนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวพวกหนึ่ง และแทนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบอีกพวกหนึ่ง พวกแรกในภาษาเขมรจะเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว เขียนด้วยตัวพยัญชนะตัวเดี่ยว พวกหลังในภาษาเขมรจะเป็นพยัญชนะต้นควบ เขียนด้วยตัวพยัญชนะซ้อน

4.3.1.2.1 พยัญชนะต้นคู่เสียงเดี่ยว

พยัญชนะต้นคู่ประเภทนี้ประกอบด้วยพยัญชนะต้นเดี่ยว 2 ตัวเรียงกัน พยัญชนะตัวที่หนึ่งมีตัว ห อ ศ และ ส พยัญชนะต้นตัวที่สองจะเป็นพยัญชนะนาสิก พยัญชนะกึ่งสระ หรือ พยัญชนะเหลว คำยืมที่ปรากฏในภาษาเขมร พยัญชนะต้นคู่จะเปลี่ยนเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวทุกคำ ในบางกรณี พยัญชนะต้นเดี่ยวของคำไทยในภาษาเขมรจะตรงกับพยัญชนะต้นตัวที่สองของคำไทยในภาษาไทย แต่ในบางกรณี ก็ตรงกับพยัญชนะต้นตัวที่หนึ่งของคำไทยในภาษาไทย แล้วแต่ว่าพยัญชนะตัวใดเป็นตัวแทนหน่วยเสียงพยัญชนะ เขมรก็จะใช้พยัญชนะตัวนั้น รูปพยัญชนะประเภทนี้มี 12 รูป ดังนี้

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
หน/น	n/n	เหน้อย /nʰəy/	เนือย /nʰəy/
หน/ณ	n/n	หนั่ง /nʰŋ/	ณ่าง /naŋ/
หม/ม	m/m	หมอน /mʰən/	มน /mʰən/
หม/ม	m/m	หมอง /mʰŋ/	มั่ง /mʰŋ/
หย/ย	y/y	(ทอง)หยิบ /thoːŋ yip/	(ถง)ยิบ /thoːŋ yip/
หย/ย	y/y	(ทอง)หยอด /thoːŋ yɔːt/	(ถง)ยัด /thoːŋ yɔːt/
หล/ล	l/l	เหลือง /lʰəŋ/	เลือง /lʰəŋ/

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
หล/ฬ	l/l	หลา	/lǎw/	เฟา /lav/
หว/ว	w/v	แหวก	/wǎ:k/	แวก /vǎ:k/
อย/ย	y/y	อย่าง	/yǎ:ŋ/	ย่าง /ya:ŋ/
สร/ส	s/s	สรอย	/sǎ:y/	สย /so:y/
ศร/ส	s/s	ศร้า	/sǎw/	เสา /sav/

4.3.1.2.2 พยัญชนะต้นคู่เสียงควบ

พยัญชนะต้นคู่ประเภทนี้ประกอบด้วยพยัญชนะต้นสองตัวเรียงกัน พยัญชนะต้นตัวที่หนึ่งเป็นพยัญชนะระเบิด พยัญชนะต้นตัวที่สองเป็นพยัญชนะเหลว หรือ พยัญชนะกึ่งสระ คำยืมที่ปรากฏในภาษาเขมร พยัญชนะต้นตัวที่หนึ่งจะแตกต่างจากพยัญชนะต้นตัวที่หนึ่งของคำไทยในภาษาไทย ส่วนพยัญชนะต้นตัวที่สองจะคงรูปเดิม พยัญชนะประเภทนี้มี 4 รูป ดังนี้

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ขล/ขล	kh1/kh1	ขลิบ	/kh1ǐp/	ขุลิบ /kh1ǐp/
คว/คว	khw/khv	ควม	/khwa:m/	ขุวาม /khva:m/
ปล/ปล	pl/pl	ปลุก	/plǐk/	พูก /plǐk/
พล/พล	ph1/ph1	เพลิกเพลิน	/ph1ǐ:t ph1v:n/	เพลิตเพลิน /ph1ǐ:t ph1ǐ:n/

4.3.2 รูปพยัญชนะตัวสะกดต่างกัน

คำยืมหลายคำในภาษาเขมร จะมีรูปพยัญชนะตัวสะกดตรงกับรูปคำในภาษาไทย แต่ก็มีคำยืมบางคำที่เขมรนำรูปพยัญชนะตัวสะกดมาเปลี่ยนแปลงรูปให้แตกต่างจากเดิม คำไทยประเภทนี้มี 2 รูป ดังนี้

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
-ค/-ค ¹	t/t	ขาด /khǎ:t/	ขาด /kha:t/
-ฦ ² /-น	n/n	ขวัญ(นาค) /khwǎn nǎ:k/	ชวานนาค /khvan nǎ:ək/

¹พยัญชนะในวรรคต้นตชะ ภาษาเขมรมี 5 ตัว ภาษาไทยมี 6 ตัว ตัว ฦ ในภาษาเขมรเทียบได้กับตัว ค และ ต แต่ในวิธานิพนธ์เล่มนี้ได้เทียบตัว ฦ ให้ตรงกับตัว ต ตัว ค ในภาษาไทยจึงไม่มีรูปตรงในภาษาเขมร

²ในภาษาไทย พยัญชนะตัวสะกดที่มีรูป ฦ จะมีหน่วยเสียงพยัญชนะตัวสะกด /n/ หน่วยเสียงหน่วยนี้มีรูปเขียนหลายรูปได้แก่ น ฦ ฦ และ ล เป็นต้น ปกติไทยใช้ตัว น เขียนคำไทย และใช้ตัว ฦ ฦ และ ล เขียนคำยืม ในภาษาเขมร คำ ชวาน เขียนตัว น สะกด ตรงกับหน่วยเสียง /n/ ในภาษาไทย ถ้าเขมรเขียน ฦ สะกด ก็จะต้องออกเสียงด้วยหน่วยเสียง /n/ ถ้าพิจารณาเพียงรูปเขียนและหน่วยเสียงก็น่าจะเข้าใจว่า คำ ขวัญ เป็นคำเขมร เคิมเขียน ฦ สะกด ไทยรับรูป ฦ สะกด แต่ออกเสียง /n/ ตามแบบไทย และเขมรนำคำนี้กลับไปใช้ตามแบบไทย คือใช้หน่วยเสียง /n/ รูปเขียน น แต่ในภาษาเขมรคำที่มีความหมายตรงกับคำว่า ขวัญ คือคำ พรลิ่ง /pre'liŋ/ คำนี้มีที่ใช้แพร่หลายกว่าคำ ชวาน ซึ่งใช้เฉพาะในคำประสม คำว่า ชวาน ไม่สามารถปรากฏโดยลำพังในที่อื่นได้อีก นอกจากนี้ ในภาษาไทยทุกถิ่น ก็มีคำ ขวัญ ใช้ และมีหน่วยเสียง /n/ สะกดทุกถิ่น คำ ขวัญ ในภาษาไทยจึงน่าจะพิจารณาได้อีกทางหนึ่งว่า เป็นคำที่ไทยเข้าใจผิดว่าเป็นคำยืมจากภาษาเขมร และได้ใช้ ฦ สะกด ตามแบบคำเขมรหลายคำที่ไทยเคยยืมมา เช่นคำว่า ฦจัญ บัเพญ เป็นต้น

4.3.3 รูปสระต่างกัน

คำไทยในภาษาเขมรบางคำ เปลี่ยนรูปสระต่างจากรูปเดิมเพื่อให้มีเสียงตรงกับเสียงในภาษาเดิม รูปสระที่ต่างจากรูปเดิมมี 9 รูป ดังนี้

รูปสระ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
-/กั	o/o	กรง /kronj/	กรุง /kronj/
-/า	a/a	หัน /hǎn/	หาน /han/
-/า	a/a	ตั้ง /tǎŋ/	ต่าง /tanj/
-/า	a:(m), 'a:	(รด)น้ำ /rót ná:m/	(รุต)นาม /rot nam/
-/ุ	u/u(m)	ตุ้ม(หู) /túm.hǎ:/	ทุ้ม(หู) /túm'hu:/
-/ิ	e/e	เสน /sên/	สิน /sen/
-/ึ	ɤ:/ɤ:	(ยับ)เย็น /yáp yɤ:n/	(ย๊าบ)ยึ้น /yáp yɤ:n/
-/อ	o:/o:	โซ่ /sɔ:/	สู /so:/
-/ไ	ay/ay	ไย /yay/	ยี้ yay/

4.4 ทั้งรูปเขียนและหน่วยเสียงต่างกัน

มีคำไทยกลุ่มหนึ่งที่ เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงทั้งรูปเขียนและหน่วยเสียงให้ต่างจากรูปเขียนและหน่วยเสียงของคำเดิม หน่วยเสียงที่เปลี่ยนแปลงได้แก่ พยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะตัวสะกด ส่วนรูปเขียนที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ รูปพยัญชนะต้น รูปสระ และรูปพยัญชนะตัวสะกด แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นทั้งหมดทุกส่วนของคำหนึ่ง ๆ ดังนั้นคำไทยในภาษาเขมร แม้จะมีส่วนที่ต่างกันหลายส่วน ก็จะมีส่วนที่ซ้ำกันอยู่ด้วยเสมอ

การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนและหน่วยเสียงของคำไทยในภาษาเขมรอาจพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ 4 เกณฑ์ ดังนี้

- ก. เปลี่ยนเสียงเพื่อให้รูปตรงหรือใกล้เคียงกับรูปเดิม
- ข. เปลี่ยนรูปเพื่อให้เสียงตรงกับเสียงเดิม
- ค. เปลี่ยนเสียงทำให้รูปเปลี่ยน
- ง. เปลี่ยนรูปและเสียง

คำไทยที่ปรากฏตามเกณฑ์ 4 เกณฑ์นี้ มีจำนวนคำ 124 คำ (ดูรายการคำที่ 4 ภาคผนวก ค หน้า 360)

4.4.1 เปลี่ยนเสียงเพื่อให้รูปตรงหรือใกล้เคียงกับรูปเดิม

คำยืมที่เขมรนำไปใช้จะเปลี่ยนแปลงเสียงจากคำไทยในภาษาไทย การที่เปลี่ยนแปลงเสียงให้ต่างจากเสียงเดิมก็เพื่อเขมรจะได้มีรูปเขียนตรงหรือใกล้เคียงกับรูปเดิม เสียงที่เปลี่ยนไปนั้นจะเปลี่ยนตามหลักการออกเสียงในอักษรวิธีเขมร เสียงต่าง ๆ นี้เขมรนำมาเปลี่ยนแปลงได้แก่ เสียงพยัญชนะต้น และเสียงสระ ส่วนเสียงพยัญชนะตัวสะกดไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงเสียงเพื่อให้รูปเขียนตรงหรือใกล้เคียงกับรูปเดิมมีวิธีการเปลี่ยนแปลงเสียงเช่นเดียวกับข้อ 4.2 ในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวเฉพาะเสียงที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจาก ข้อ 4.2 เท่านั้น คือ หน่วยเสียงสระบางหน่วยเสียง

หน่วยเสียงสระที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากข้อ 4.2 มี 5 หน่วยเสียง ดังนี้

ก. สระซ้ำที่เกิด

สระซ้ำที่เกิดมีเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ สระหน้า รัศบักกลาง ในภาษาไทยเป็นเสียงสระสั้น /e/ ส่วนในภาษาเขมรเป็นสระยาว /e:/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
e/e:	-/-	เร็ว /rew/	เร็ว /re:v/

ข. สระระดับกลางเปลี่ยนเป็นสระระดับต่ำ

สระในภาษาไทยเป็นสระหลัง ระดับกลาง ริมฝีปากห่อ
เสียงสั้น /o/ สระในภาษาเขมรจะเป็นสระหลัง ระดับต่ำ ริมฝีปากห่อ เสียงสั้น /o/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
o/o	-/-	หมด /mōt/	มุด /mōt/

ค. สระระดับกลางเปลี่ยนเป็นสระระดับสูง

สระในภาษาไทยเป็นสระหลัง ระดับกลาง ริมฝีปากห่อ เสียงสั้น
/o/ สระในภาษาเขมรจะเป็นสระหลัง ระดับสูง เสียงสั้น /u/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
o/u	-/-	พบ /phōp/	ภบ /phup/

ง. สระระดับกลางเปลี่ยนเป็นสระประสม

สระในภาษาไทยเป็นสระหลัง ระดับกลาง ริมฝีปากห่อ
เสียงสั้น /o/ สระในภาษาเขมรจะเป็นสระประสม เสียงสั้น เริ่มที่สระหลังสูง ริมฝีปากห่อ
แล้วเปลี่ยนไปที่สระกลาง ระดับกลาง /niə/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
o/niə	-/-	ยก /yōk/	ยัก /yñiək/

จ. สระระดับต่ำเปลี่ยนเป็นสระประสม

สระในภาษาไทยเป็นสระหลัง ระดับต่ำ เสียงยาว /o:/ สระใน
ภาษาเขมรจะเป็นสระประสม เสียงสั้น เริ่มที่สระหลังสูง ริมฝีปากห่อ แล้วเปลี่ยนไปที่สระกลาง
ระดับกลาง /niə/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ว:/ว็อ	อ/-	ทอง(แดง) /thoːŋ dɛːŋ/	ทง(แงง) /tɔ̃ŋˈdaen/

4.4.2 เปลี่ยนรูปเพื่อให้เสียงตรงกับเสียงเดิม

คำไทยบางคำที่เขมรรับไปใช้ เขมรจะเปลี่ยนแปลงรูปเขียนให้ต่างจากรูปเขียนของคำไทยในภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนนี้เพื่อเขมรจะได้ออกเสียงตรงกับเสียงเดิมในภาษาไทย รูปเขียนที่เขมรนำไปเปลี่ยนแปลง ได้แก่ รูปพยัญชนะต้น รูปพยัญชนะตัวสะกด และ รูปสระ

การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนเพื่อให้เสียงตรงกับเสียงเดิมมีวิธีการเปลี่ยนแปลงรูปเขียนเช่นเดียวกับข้อ 4.3 ในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวเฉพาะรูปเขียนที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากข้อ 4.3 เท่านั้น คือ รูปพยัญชนะต้นบางรูป

รูปเขียนพยัญชนะต้นที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากข้อ 4.3 มี 2 รูป ดังนี้

รูปพยัญชนะ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ต/ถ	th/th	(หมอ)เตา /mɔː thɔ̃w/	ทมถาว /mɔː thɔ̃v/
คว/ชว	khw/khv	(คาง)ควาย /khaːŋ khwaːy/	(คาง)ชวาย /kiɛŋ khvɛy/

4.4.3 เปลี่ยนเสียงทำให้รูปเปลี่ยน

หน่วยเสียงภาษาไทยบางหน่วยเสียงไม่ใกล้เคียงหรือตรงกับหน่วยเสียงในภาษาเขมร เมื่อเขมรรับคำไทยซึ่งปรากฏหน่วยเสียงเหล่านี้ เขมรจึงออกเสียงคำไทยเหล่านั้น โดยใช้หน่วยเสียงที่เขมรมีอยู่ในภาษา ส่วนรูปเขียนก็ใช้ตามอักขรวิธีเขมร หน่วยเสียงที่เปลี่ยนแปลงมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น และหน่วยเสียงสระ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะตัวสะกดไม่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลง

4.4.3.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นประเภทนี้มีเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ หน่วยเสียง /f/ ในภาษาไทย หน่วยเสียง /f/ เป็นพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ฟันและริมฝีปาก ในภาษาเขมรหน่วยเสียงหน่วยนี้จะเปลี่ยนเป็นหน่วยเสียง /v/ ซึ่งเป็นพยัญชนะเสียดแทรก ก้อง เกิดที่ฟันและริมฝีปาก แต่เพื่อแสดงว่าเป็นคำยืมที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงไม่ก้อง เขมรจึงใช้ตัว ห เขียนควบกับ ว ในการออกเสียงผู้ที่มีการศึกษาสามารถออกเสียง /f/ ได้ก็จะใช้เสียง /f/ แต่โดยทั่วไปก็จะใช้หน่วยเสียง /v/ ของเขมร (ดู 3.1.4)

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
f/v	ฝ/หฺว	ฝูง /fɯ̃ːŋ/	หฺวุง /voːŋ/
f/v	ฟ/หฺว	ฟอง /fɔ̃ːŋ/	หฺวอง /voːŋ/

4.4.3.2 หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระประเภทนี้มีเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ หน่วยเสียง /e/ ในภาษาไทยหน่วยเสียง /e/ เป็นสระหน้า ระดับต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ ในภาษาเขมรหน่วยเสียงหน่วยนี้จะเปลี่ยนเป็นหน่วยเสียงต่าง ๆ ได้ 3 หน่วยเสียง ได้แก่ สระหน้า ระดับกลาง /e/ หรือสระประสม /ɛə/ และ /ae/ เช่น

หน่วยเสียง	รูปเขียน	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
e/e	แ-ะ/เ-ะ	แวะ /wɛ̃ː/	วะ /vɛ̃h/
e/ɛə	แ-ะ/-ะ	แหวะ /wɛ̃ː/	วะ /vɛ̃h/
e/ae	แ-ะ/แ-	แนะ /nɛ̃ː/	แณ /nae/

4.4.4 เปลี่ยนรูปและเสียง

คำไทย-เขมรที่ได้อิทธิพลแล้วว่าเป็นคำไทยที่เขมรยืมไปพวกหนึ่งมีรูปเขียนและเสียงแตกต่างกันไปจากรูปเดิมในภาษาไทยเป็นบางส่วน คำเหล่านี้อาจจะพิจารณาได้ว่าได้มีการเปลี่ยนทั้งรูปและเสียงของคำไปเพื่อให้เหมาะแก่การเขียนและการออกเสียงในภาษาเขมร อาจจะเป็นได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปเขียนเกิดขึ้นก่อนด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง เช่น เพื่อแสดงว่าเป็นคำยืม เช่น คำ ยุ่ม /ɣwə:m/ "ยอม" เพื่อให้เสียงสระใกล้เคียงกับคำเดิม เช่น คำ แดง /tɛːŋ/ "แดง" เพราะยืมคำแต่โบราณ เช่น คำ มากสาंग /mɛək saːŋ/ "มะสาंग" หรือเพราะเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการ เมื่อเปลี่ยนรูปเขียนแล้วการออกเสียงจะเปลี่ยนเล็กน้อยเพียงใดก็แล้วแต่ว่ารูปเขียนนั้นอักษรวิธีเขมรกำหนดให้แทนเสียงอะไรในภาษาเขมร และก็อาจจะเป็นไปได้เท่ากันว่า การเปลี่ยนแปลงเสียงนั้นเกิดขึ้นก่อน เป็นการเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่ตั้งใจ เพราะในการยืมคำภาษาต่างประเทศนั้นธรรมชาติผู้ยืมจะออกเสียงคำต่างประเทศด้วยหน่วยเสียงในภาษาของตน¹ เท่าที่ผู้ยืมคิดว่าใกล้เคียงที่สุด การถ่ายเสียงนั้นอาจจะผิดเพี้ยนไปได้เล็กน้อยแล้วแต่ความสามารถในการรับฟังเสียงของผู้นั้น และเมื่อนำคำยืมมาใช้ในภาษาจนเป็นที่ยอมรับแล้ว เมื่อจะเขียนก็ด้วยเสียงพูดออกมาตามอักษรวิธีของภาษานั้น การเขียนจึงแตกต่างออกไป

รูปเขียนและเสียงของคำยืมที่เขมรใช้ต่างจากไทยมีทั้ง รูปพยัญชนะ เสียงพยัญชนะ รูปสระ และ เสียงสระ

4.4.4.1 รูปพยัญชนะเสียงพยัญชนะ

พยัญชนะต้นและพยัญชนะตัวสะกดที่ต่างกันทั้งรูปและเสียง มีรูป 14 รูป และเสียง 14 เสียง ดังนี้

¹Eugénie J.A. Henderson "The Phonology of Loanwords in Some South-East Asian Languages" TPS 1951, p. 132.

พยัญชนะต้น	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ข/ฃ	kh/kr	ข้าว(เหนียวแก้ว) /khâ:w niəw kĕ:w/	กูร(เหนียวแก้ว) /krə'niəw kaev/
ค/ก	kh/k	คอ /kho:/	ก /ko:/
ฃ/ค	kh/k	ฃอง /khŏ:ŋ/	คอง /kŏ:ŋ/
ด/ท	d/t	แดง /de:ŋ/	แตง /tə:ŋ/
ถ/ท	th/t	ไถ่ /thāy/	ไท่ /tāy/
ย/ญ	y/p	ยอม /yo:m/	ญอม /po:m/
ร/พ	r/l	เรือ(ใบต) /rue bŏt/	หฺง(ใบต) /loŋ bot/
ปล/ภล	pl/phl	เปลือย /plu:əy/	ภฺลีย /phlŏ:y/
พยัญชนะตัว สะกด	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
-/ก	-/k	มะ(ตุก) /ma'dū:k/	มาก(โฏก) /mĕək daok/
-/ว	-/v	เกล็ด(กลอม) /klẽt klŏ:m/	เกล็ด(ว) /khliev khlo:m/
ง/น	ŋ/ŋ	แง้ /pĕ:ŋ/	แปน /pĕ:n/
ค/จ	t/c	ชวค /khũt/	ชวจ /khu:əc/
บ/ก	p/k	รบ(กวน) /rŏp kuən/	รุก(กวน) /ruk ku:ən/
ว/-	w/-	ข้าว(ต้ม) /khâ:w tŏm/	กา(ต้ม) /ka: tŏm/

4.4.4.2 รูปสระเสียงสระ

สระที่แตกต่างกันทั้งรูปและเสียง มีรูป 34 รูป และเสียง

37 เสียง ดังนี้

รูปสระ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
-/-ะ	a/ah	จ(มี ¹) /ca'mh̄:n/	จะ(มี ¹) /cah'mh̄:n/
-/-า	o/a	ตก(แต ¹) /tòk t̄e:n/	ตาก(แต ¹) /tak taen/
-/-ำ	o/ni	(ผา)หม /pha:hòm/	(ผา)หุ้ม /pha:hùm/
-/-เ	o/n̄	(เม)นม /m̄e:nom/	เม ¹ นม /m̄e:nòm/
-/-โ	o/ao	ตก(ขา ¹) /tòk yâ:k/	โตก(ขา ¹) /taok ya:k/
ว ¹ /-	ue/ว:	ลวม /lɔəm/	ลม /lɔ:m/
อ/-าะ	o:/uə	พอ(หมา ¹) /phɔ:m̄a:y/	เพาะ(หมา ¹) /pəh ma:y/
อ/-	o:/v	(ใบ)หมอน /bay m̄v:n/	ไบมน /bay m̄v:n/
อ/-เ	o:/ao	จงทอง /cɔ:n̄ h̄s̄:n/	โจงโง /caon̄ haon̄/
	o:/o	ออก(ญา) /ʔv̄:k ya:/	โอก(ญา) /ʔok ja:/
จ/-า	a/a:	จัก /chǎk/	ฉาก /cha:k/
จ/-ำ	a/v̄ə	จัน /chán/	ฉาน /ch̄v̄ən/
จ/-ำ	a/ə̄	ปลั่ง /phlǎn̄/	ภูล้าง /phl̄ə̄n̄/
จ/-	a/v	ลับ(แล) /láp læ:/	ลပ်(แล) /lop læ:/

¹ไทยใช้สระ -ัว ลกรูป เมื่อมีพยัญชนะตัวสะกด

รูปสระ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
ะ/-	a/อ	กระ(สา) /kra'sǎ:/	กฺร(สา) /krə'sa:/
ะ/°	a/ั	ตะ(พุน) /ta'phún/	ทฺพุน /túm pún/
-า/-า	a:/ัว	พลาต(ปลั่ง) /phlá:t phláŋ/	ภฺลาตภฺลั่ง /phlǎet phlǎeŋ/
-ำ/°	a(m)/ั(m)	ล่ำ(พั่ง) /lam phan/	ลฺ(พ่าง) /lúm pǎeŋ/
	a(m)/ัว(m)	ก่ำ(พร้า) /kam phrá:/	กฺพฺร่า /kom pri:ə/
-ิ/-ิ	i/ุ	ฉิง /phín/	ภิง /phún/
-ิ/-ิย	i/iə	ปลิว /pliw/	เปฺลิว /phliəv/
-ิ/-ิ	i/e:	หิว /hiw/	เหว /he:v/
-ิ/-ิ	i:/ae	สี่(สิป) /si: sǐp/	แส(สิป) /sae sep/
-ึ/-ึ	u:/aə	ตึน /tún:/	เติน /taen/
	u:/ɜ:	สึบ /súp/	เสิบ /sɜ:p/
-ุ/-ุ	u/อ	ถุง /thún/	ถง /thon/
-ุ/-ุ	u/ร	วูน(ว้าย) /wún wa:y/	วฺูน(ว้าย) /vr:n va:y/
-ุ/-ุ	u:/ao	หฺู(ซาง) /hú: chá:ŋ/	โหซาง /hao ci:əŋ/
-เ/-เ	e:/e	เหลน /lǎ:n/	พิน /len/
-เ/-เ	e/ร	เรง /rǎŋ/	รฺัง /rəŋ/

รูปสระ	หน่วยเสียง	ภาษาไทย	ภาษาไทย	ภาษาเขมร
แ-/-	ɛ:/e:	แม่(กอง)	/mɛ: ko:ŋ/	เม(กง) /me: ko:ŋ/
เ-ย/เ-อ	ie/ie	ไต้ย	/tɿe/	เตื่อ /tme/
เ-อ/-	we'o	เรือ(บค)	/rwe bɔt/	หุง(บค) /loŋ bɔt/
เ-อ/เ-ย	we/ie	เอื้อง	/ʔe:ŋ/	เอียง /ʔieŋ/
เ-อ/เ-	we/v:	เปลือย	/plwey/	ภุลีย /phlɿ:y/
โ-/-	o:/o	โคน	/kho:n/	ขุน /khon/
ว-/-	hə/o:	หัว(พัน)	/həə phan/	หุพัน /ho: pɔn/

มีคำไทยสองพยางค์อีกกลุ่มหนึ่งที่เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงทั้งรูปเขียนและเสียง โดยเปลี่ยนเป็นคำพยางค์เดียว ในภาษาไทยคำสองพยางค์ประเภทนี้เป็นคำสองพยางค์แท้¹ พยางค์หนึ่งจะมีหน่วยเสียงสระ /a/ ประสมอยู่ด้วยเสมอ เมื่อเขมรนำคำไทยสองพยางค์แท้ไปใช้ในภาษาเขมร จะตัดเสียงสระสั้นของพยางค์หนึ่งออกเสีย แล้วนำพยัญชนะต้นของพยางค์ทั้งสองมาซ้อนกัน เป็นพยัญชนะซ้อนและออกเสียงพยัญชนะที่ซ้อนกันเป็นเสียงควบตามอักขรวิธีของเขมร เช่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹กาญจนา นาคสกุล, ระบบเสียงภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520) หน้า 121

ภาษาไทย		ภาษาเขมร	
ตลก	/ta'lòk/	ທຸລុក	/thlok/
(แสง)ตะวัน	/sɛːŋ ta'wan/	(แสง)ตุวัน	/sean thvan/

ในทำนองเดียวกัน ถ้าพยัญชนะต้นของพยางค์ที่หนึ่ง เป็นหน่วยเสียงที่ควบคู่กับหน่วยเสียง /r/ เขมรจะตัดเสียง /r/ ซึ่งเป็นเสียงที่ อาจจะถูกลบไปได้ ออกเสีย แล้วออกเสียงพยัญชนะต้นตัวแรกของพยางค์ที่หนึ่งควบกับพยัญชนะต้นของพยางค์ที่สอง ส่วนในการเขียนก็นำพยัญชนะต้นของสองพยางค์นั้นมาซ้อนกัน เช่น

ภาษาไทย		ภาษาเขมร	
กระเบื้อง	/kra'bɛ̃ɛŋ/	ក្រប៊ែង	/kbɛ̃ɛŋ/
กระเคื่อง	/kra'dɛ̃ɛŋ/	ក្រឃ្លែង	/kdɛ̃ɛŋ/
กระดุม	/kra'dum/	ក្រុម	/kdum/

มีคำสองพยางค์ประเภทนี้คำหนึ่ง ซึ่งเขมรตัดพยางค์ที่หนึ่งออกเสีย คงไว้แต่พยางค์ที่สองและได้เปลี่ยนแปลงทั้งรูปเขียนและเสียงสระของพยางค์นี้ รูปและเสียงพยัญชนะที่เขมรคงไว้มี ดังนี้

ภาษาไทย		ภาษาเขมร	
กระบาย ¹	/kra'baɔy/	បាយ	/baoy/

¹ คำ กระบาย ภาษาถิ่นอีสานและภาษาถิ่นเหนือเป็นคำพยางค์เดียว พจนานุกรมอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธานสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสุสมหาเถระ) หน้า 11 บันทึกคำ "บาย" พจนานุกรมพายุพ-ไทย-อังกฤษ ของ สุ่มเมธ รัตนประสิทธิ์ หน้า 173 บันทึกคำ "น้ำบาย" โดยใช่เป็นคำประสม ส่วนในภาษาไทยถิ่นนอกประเทศไทย เช่น ภาษาลื้อ ก็เป็นคำพยางค์เดียว คือ *A₁ boi* (ดูขอ 3.4)

คำ กระบาย ในภาษาถิ่นกรุงเทพฯ เป็นคำสองพยางค์เพราะเติมหน่วยหน้าศัพท์ กระ /kra/ (ดู 3.1.8) หน้าพยางค์ที่สอง เขมรใช้ "บาย" เป็นคำพยางค์เดียวเช่นเดียวกับไทยถิ่นอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น เขมรจึงน่าจะรับคำ "บาย" ไปใช้ในภาษาก่อนที่ไทยภาคกลางจะเติมหน่วยหน้าศัพท์ /kra/

ส่วนคำไทยสามพยางค์บางคำ เขมรนำไปเปลี่ยนแปลงทั้งรูปและเสียงโดยเปลี่ยนเป็นคำสองพยางค์ ในภาษาไทยคำสามพยางค์ประเภทนี้ พยัญชนะตัวสะกดของพยางค์ที่หนึ่งจะสะกดด้วย ก ซึ่งไทยนิยมออกเสียงว่า /ka/ เพื่อเป็นเสียงเชื่อมพยางค์ที่หนึ่งและที่สองเข้าด้วยกัน เมื่อเขมรนำคำไทยสามพยางค์ประเภทนี้ไปใช้ เขมรจะตัดเสียงดังกล่าวนี้ออก คงออกแต่เสียงพยางค์ที่หนึ่งและที่สองเท่านั้น เช่น

ภาษาไทย		ภาษาเขมร	
ตุ๊กตา	/túk ka'ta/	ตุ๊กตา	/tok ta:/ ¹
อีกที	/ʔèk ka'thèk/	อีกที	/ʔèk thèk/

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย